

DOKUMENT O OTVARANJU ŠKOLA U GORI 1917. GODINE

Piše: Admir Idrizi

O počecima školstva u Gori postoji oskudna literatura. Kao početak školstva u Gori do sada se uzimao period poslije Prvog svjetskog rata, tačnije 1918. godina, kada je u Vraništi otvorena prva osnovna škola na srpskom jeziku. Međutim, u Gori su prije raspada Osmanskog carstva radile vjerske škole. Najavljeno prevođenje dokumenata iz turskih arhiva vezanih za Goru sigurno će dati bolju sliku i uvid u obrazovni sistem toga perioda. Ruski konzul u Prizrenu Jastrebov još 1873. godine pominje postojanje muške škole na turskom jeziku u Brodu.

O obrazovanju na srpskom jeziku pisao je mr Živorad Milenović¹, koji donosi neke informacije o počecima obrazovanja na srpskom jeziku i ističe da je stanovništvo Gore imalo pozitivan stav prema obrazovanju. Do 1929. godine u kosovskom dijelu Gore radile su 4 škole u veoma teškim uslovima: u Vraništi (od 1918.), Brodu (od 1920.), Restelici (od 1922.) i Rapči (od 1929.).

I Dr. Abdulla R. Vokri² je pisao o obrazovanju u Gori (1918-1929). On u svom radu navodi da su se stanovnici ovog kraja protivili otvaranju škola na srpskom jeziku, a da prosvjetni radnici koji su imenovani u tim školama nisu željeli raditi iz straha. Ovakvo stanje otežavalo je otvaranje novih škola. U ovom periodu škole su radile sa minimalnim brojem nastavnika, odnosno jedan nastavnik je radio sa velikim brojem učenika. Školske 1919/20. radilo je samo dva nastavnika, školske 1922/23. radilo je 5 nastavnika, od kojih su dvojica bili vjerski učitelji, dok je školske 1927/28 radilo 10 nastavnika.

U „Prosvetnom Glasniku“ pominju se nastavnici koji su radili u Gori, svi svršeni Bogoslovsko-učiteljske škole: Krsta Bulajić (Vraništa, 1921.), Milan D. Vujisić (Restelica, 1921.), Sava Jovanović (Brod, 1921.), Jovan Lukić (Vraništa, 1922.), Jovan Tomić (Restelica, 1922.), Svetozar Vukčević (Restelica, 1922.), Spira Borzanović (Brod, 1924.).

U ostalim selima su do Drugog svjetskog rata postojali samo mektebi.

¹ Mr Živorad Milenović - Obrazovanje goranske etničke zajednice na Kosovu i Metohiji od 1918.godine do danas – Baština, Priština – Leposavić, sv.28 2010.godine

² Dr. Abdulla R. Vokri – Zhvillimi i shkollave dhe i arsimit në rrethin e Gorës 1918-1929
arhivkrusevo.blogspot.com

O obrazovanju na prostoru Gore nema puno pisanih dokumenata, a naročito malo pažnje posvećeno je periodu balkanskih ratova i Prvom svjetskom ratu, kada dolazi do drastičnih promjena u dotadašnjem sistemu obrazovanja. U tom periodu Gora je bila u sastavu Albanije, pa odgovor na ovo pitanje treba tražiti u albanskim arhivima. U periodu 1916-1918. Albanija je bila „prijateljski“ okupirana od strane Austro-Ugarske, jer obe države nisu bile u ratu. Austro-Ugarska je formirala albansku žandarmeriju i otvarala škole. Promovisan je albanski jezik i pravopis kako bi se smanjio italijanski uticaj. Također, u ovom periodu su izgrađeni putevi i druga infrastruktura.

Iz Arhiva u Tirani dobili smo dokument na albanskom jeziku u kome se govori o otvaranju škola u Podsrežu Gora sa sjedištem u Vraništi. Ustvri, to je odgovor na zahtjev kojeg je 29. decembra 1916. godine poslat zapovjedništvu Žurskog okruga od strane Mola Arifa iz Kruševa, u kojem traži da se otvore škole (mada su neke oštećene), te ih moli da pošalju 3 do 4 učitelja.

Naredba je izdata 30. maja 1917. godine pod brojem 39 i potpisana od strane Salija Gostivarija. U naredbi je predstavljena lista škola za otvaranje u Gorskom okrugu. Na listi su 6 sela iz Gore (Šištejec, Vraništa, Brod, Borje, Restelica i Rapča), dva iz Opolja (Šajnovce i Brodosan), kao i selo Topoljane.

Prilog: Dokument

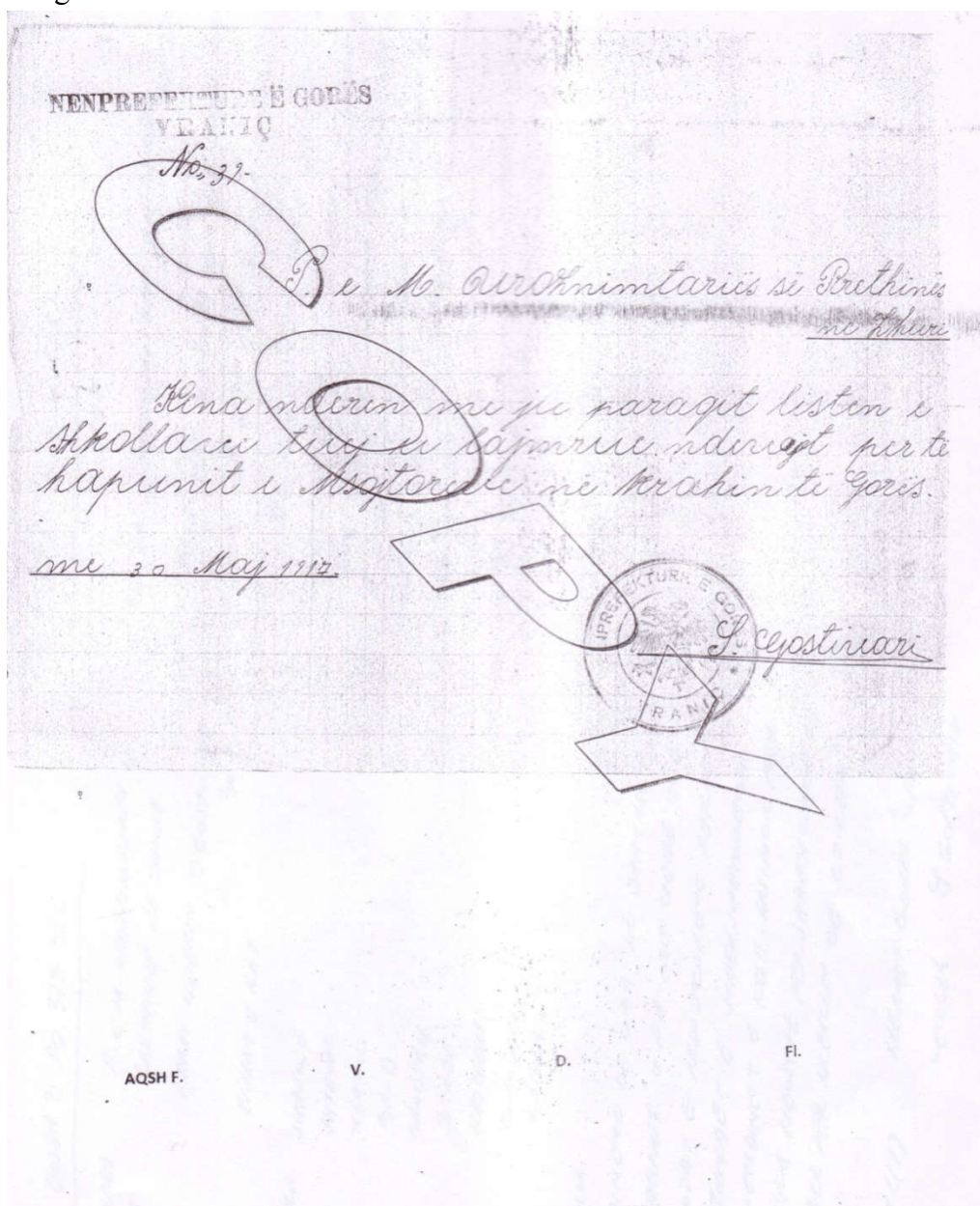
Podsrez Gora
Vraništa
Broj 39.

Naredba zapovedništvu Žurskog okruga

Imamo čast da vam predstavimo listu škola, obaveštavajući vas o potrebi za otvaranje škola u Gorskog okruga.

30. Maj 1917.godine

S. Gostivari

Podsrez Gora

Vraništa

Broj škola	Imena sela:
1	Shajne
1	Shishtavec (Šištejec)
1	Vranič (Vraništa)
1	Brod
1	Bredosan
1	Borje
1	Restelica
1	Topojan
1	Rapče (Rapča)

Nakon razgovora koji je održan u centrali Podsreza, utvrdili smo potrebu da se otvore škole u gore navedenim selima, podnoseći odluku Obrazovnog Savjeta da nema potrebe za druge troškove, nego samo za sale za nastavnike nacionalnog jezika.

30. Maj 1917.godine

S. Gostivari

AQSM F.195

Viti: 1917.

Ditari: 3

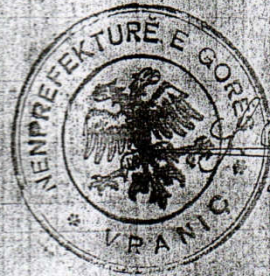
Fleta: 380

NONPREFETURE E GORËS
VRANIÇ

<u>Numrimi</u>	<u>in</u>	<u>Marrësi i Stafit</u>
<u>Shkollorë</u>	<u>Si</u>	<u>Emnat</u>
		<u>e Katerendore</u>
1		Kajm
1		Shkollorë
1		Vranic
1		Brod
1		Dredosan
1		Bozje
1		Bustelice
1		Topojan
1		Papca
9		

Mbas një bisedime të gjatë me Komitetin të
gandris të nonprefekturës tash për tash u pë-
me ushë tuj rrethetue ndërsjelltë e Msojtore
në për me u hapë në Katerendet e sipër
shenueshme. tuj parqit rëndimin e Kshillis
Arsimtare për kalsim se shka m'është për shpen-
time tjera. por salli për ushës të qytetit Këmbjar

me 30 Maj 1917.

qytetarë